

Od Trumpa do Putina: Ključni izazovi za Marka Ruttea na čelu NATO-a

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

Objavljeno: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

Bivši nizozemski premijer Mark Rutte preuzet će u utorak kormilo NATO-a u teškom trenutku za zapadni vojni savez.

NATO je suočen s velikim izazovima, od ruskog rata u Ukrajini i važnih i neizvjesnih američkih predsjedničkih izbora do uspona Kine.

Novog glavnog tajnika NATO-a očekuju teške zadaće.

Trump 2.0?

Nad Sjevernoatlantski savez, koji ima 32 članice, nadvila se sjena mogućeg povratka bivšeg američkog predsjednika Donalda Trumpa u Bijelu kuću nakon izbora 5. studenoga.

Prevrtljivi Trump, bivša zvijezda reality TV-a, navodno je razmišljao o povlačenju SAD-a iz NATO-a u svojem prvom mandatu i prijetio da neće zaštititi saveznike koji ne izdvajaju dovoljno za obranu.

Dosadašnji glavni tajnik NATO-a Jens Stoltenberg bio je zaslužan što je izbjegao veliku krizu spriječivši Trumpa da oslabi Savez.

Bude li on ponovno izabran, Rutte će morati upotrijebiti svo svoje diplomatsko umijeće koje je stekao u 13 godina vođenja Nizozemske kako bi spriječio slabljenje američke uloge u savezu.

Europski saveznici već ističu da su povećali potrošnju za obranu ne bi li primirili Trumpa i zadržali ga uz sebe.

Izborna pobjeda demokratske kandidatkinje Kamale Harris kratkoročno bi umirila NATO. No diplomati kažu da očekuju postupno američko udaljavanje od Europe jer se Washington sve više okreće Aziji, neovisno o tome tko bude predsjednik.

Potporna Ukrajini

I dok će problem zvan Trump možda nestati na izborima, goruće pitanja od kojeg Rutte sigurno neće moći pobjeći je situacija na bojištu u Ukrajini.

Članice NATO-a, predvođene SAD-om, osigurale su 99 posto strane vojne pomoći Kijevu od početka rata u veljači 2022.

Kako se rat približava četvrtoj godini, Rutte će imati ključnu ulogu u okupljanju ukrajinskih prijatelja kako ta potpora ne bi presušila.

Istodobno, sve su glasniji pozivi da se rješenje pokuša pronaći dogovorom.

NATO je na samitu u Washingtonu ovo ljeto preuzeo veću ulogu u koordinaciji slanja oružja Kijevu, tako da se izravno ne uključuje u rat i obećao "minimalno 40 milijardi eura pomoći za iduću godinu i pružati održivu sigurnosnu potporu da pobijedi", po deklaraciji objavljenoj na kraju

samita.

Pomoć Ukrajini bit će ponovno razmotrena na samitu NATO-a u lipnju iduće godine u Den Haagu.

Saveznici su poručili da će „nastaviti podržavati Ukrajinu na njezinu nepovratnu putu do pune euroatlantske integracije, uključujući članstvo u NATO-u.”

Ukrajina želi ući u NATO, no SAD i Njemačka za sada blokiraju konkretan napredak po tom pitanju, premda će pritisak vjerojatno ponovno porasti.

Balansiranje očekivanja Ukrajine i opreza vodećih članica NATO-a bit će za Ruttea velik izazov.

Sposobni za rat protiv Rusije?

Neovisno o tome kako se rat u Ukrajini bude razvijao, saveznici smatraju da će im Rusija biti prijatnija još desetljećima.

Prošle godine Savez je usvojio najobuhvatnije obrambene planove od kraja Hladnog rata koji imaju za cilj zaustavljanje potencijalnog napada iz Moskve.

Premda dužnosnici insistiraju da bi saveznici svojom udruženom silom mogli u ovome trenutku poraziti rusku vojsku oslabljenu ratom u Ukrajini, Kremlj već radi na obnovi svojih snaga.

Rutteova glavna zadaća bit će da osigura da NATO bude spreman na sve, ali i da se pobrine tenzije ne prerastu u mogući nuklearni sukob s Rusijom.

Neki saveznici smatraju da bi Rusija mogla pripremati potencijalni rat sa Savezom u roku od deset godina.

To članicama NATO-a ostavlja sve manje vremena da popune manjkove kad je riječ o ključnom naoružanju i ljudima koji su potrebni za provedbu novih planova.

Na vrhu popisa su sustavi za protuzračnu obranu, projektili dalekog dometa i zalihe ključnog streljiva poput topničkih granata.

Zapadne tvrtke bile su slabo pripremljene za zahtjeve velikog rata u Ukrajini nakon desetljeća nedovoljnih ulaganja.

Proizvodnju oružja se povećava, ali Rutte će morati nastaviti vršiti pritisak kako bi osigurao da obrambena industrija bude spremna za taj cilj i da saveznici nastave nabavljati što je potrebno.

Ključan je novac

Za sve to bit će potrebno mnogo novca.

Deset godina nakon što je NATO odredio cilj da saveznici trebaju izdvajati dva posto svojeg

BDP-a za obranu, samo 23 ih je to ove godine i ostvarilo.

Novi šef NATO-a morat će privesti redu one koji zaostaju i pobrinuti se da drugi ne posustanu.

Već postoje pozivi da Savez ide i dalje i značajno poveća potrošnju za obranu iznad sadašnjeg praga od dva posto.

Za notorno škrtog Nizozemca Ruttea, koji je taj cilj kao nizozemski premijer ostvario tek u posljednjoj godini svojeg mandata, to bi moglo biti teško.

Prijetnja Kine

Nadalje, oči NATO-a sve su više uprte prema drugom potencijalnom suparniku - Kini.

Premda je NATO po svojem osnivačkom ugovoru vezan uz euroatlantsko područje, Washington sve više potiče saveznike da obraćaju veću pozornost na rizike koje predstavlja Peking.

Jačanje kineskog partnerstva s Rusijom osvijestilo je mnoge europske saveznike za tu prijetnju, pa NATO jača veze sa saveznicima kao što su Japan, Južna Koreja i Australija.

No neki, u prvom redu Francuska, oprezni su prema skretanju pozornosti NATO-a s njegova glavnog dvorišta i Rutte će morati pažljivo balansirati.

No čak i kad bi bivši nizozemski premijer želio protresti stvari nakon što preuzme dužnost od Norvežanina Jensa Stoltenberga, on to vjerojatno neće moći učiniti.

Dužnost glavnog tajnika u biti znači da će Rutte predvoditi civilnu birokraciju nesklonu riziku dok pravu moć u konačnici imaju države članice, prije svega Sjedinjene Države.

Članice Saveza, njih 32, u mnogočemu su se, zamijenivši jednog uglađenog, sredovječnog bivšeg premijera iz sjeverne Europe drugim, odlučile da mnogo toga ostane po starome.

„U ovakvoj teškoj geopolitičkoj situaciji, zadržavanje kontinuiteta i iste vanjskopolitičke i sigurnosne linije jako je važno”, rekao je visoki diplomat NATO-a za AFP.

Stoltenberg je tijekom više od deset godina na čelu NATO-a bio hvaljen zbog svojeg smirenog vođenja ponekad podijeljenog Saveza.

Norvežanin je pomogao da mu američki predsjednik Donald Trump ne okrene leđa, podržao je Ukrajinu osiguravši da NATO ne bude izravno uvučen u rat s Rusijom i pokrenuo je reformu obrambenih kapaciteta Saveza kako bi se mogao suočiti s Moskvom.

„Saveznici su tražili nekoga tko ima mnoge kvalitete kao i Stoltenberg i tko će nastaviti istim smjerom: premijera, s dobrim vezama, dugim iskustvom, dobrim adresarom, tko je dobro znao s Trumpom”, rekao je Jamie Shea, bivši visoki dužnosnik NATO-a koji sada radi za think tank Chatham House.

Od Trumpa do Putina: Ključni izazovi za Marka Ruttea na čelu NATO-a

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

Objavljeno: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

Rutte, favorit ključnih sila poput SAD-a, Britanije, Francuske i Njemačke, ispunjavao je sve te uvjete.

Kao veteran koji je u Nizozemskoj 13 godina vodio složene koalicije, ima veliko iskustvo koje se može iskoristiti kako bi se zadržalo zemlje s različitim, i često suprotstavljenim interesima na istoj liniji.

„On je graditelj konsenzusa s nepokolebljivom predanošću transatlantskom savezu”, rekao je visoki američki dužnosnik.

Nizozemac odlučno podržava Kijev i nije se bojao iskreno razgovarati s Trumpom, koji bi se mogao vratiti u Bijelu kuću nakon predsjedničkih izbora 5. studenoga.

Luđačka košulja konsenzusa?

Ostavimo li sličnosti postrani, diplomati kažu da bi Rutte, poznat po izravnosti, trebao unijeti dašak svježine u Sjevernoatlantski savez nakon dugogodišnjeg Stoltenbergovog mandata.

No Rutteu će vjerojatno biti teško provesti velike promjene.

Premda izgleda da ima moćnu poziciju, glavni tajnik zapravo je samo na čelu civilne birokracije od oko 1500 ljudi.

Vojnu moć imaju države članice, u prvom redu američki general koji obnaša dužnost vrhovnog savezničkog zapovjednika za Europu (SACEUR).

Glavni tajnik NATO-a često je više glasnogovornik Saveza. Stoltenberg je bio poznat po pažljivom formuliranju stajališta koje bi mogao iznijeti.

Sve odluke u NATO-u moraju prihvatiti sve države članice, a osoba na vrhu ograničena je time koliko su saveznici, osobito Washington, spremni daleko ići.

Smjer za iduću godinu određen je na samitu u Washingtonu u srpnju.

„NATO je organizacija koja počiva na konsenzusu. Sve, apsolutno sve, od najobičnijih do najvažnijih strateških pitanja, odlučuje se konsenzusom”, rekao je Ian Lesser iz think tanka Marshallov fond za Njemačku.

„Stoga pojedini glavni tajnici imaju očito jako ograničen prostor za preoblikovanje onoga što NATO radi i kako to radi.”

Imajući to u vidu, Rutte ipak raspolaže s nekim polugama kako bi pokušao progurati prioritete.

„Glavni tajnik može biti ključan u stavljanju pitanja na dnevni red za raspravu”, rekao je Lesser. „To je zapravo velika uloga.”

Stoltenberg je svoju poziciju koristio kako bi vršio pritisak na saveznike da podržavaju Ukrajinu,

Od Trumpa do Putina: Ključni izazovi za Marka Ruttea na čelu NATO-a

Kategorija: VIJESTIAžurirano: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

Objavljeno: Utorak, 01 Listopad 2024 07:43

---

pridaju veću pozornost klimatskim promjenama i jačanju veza s azijsko-pacifičkom regijom.

Diplomati kažu da bi Rutte mogao pokušati poboljšati koordinaciju između Europske unije i NATO-a, što dugo osujećuje spor Turske i Cipra.

No njegova glavna prilika da ostavi svoj pečat vjerojatno će se pojaviti ako se politička situacija zaoštri zbog povratka Trumpa u Bijelu kuću ili velike promjene u Ukrajini.

Tada će trebati svo svoje diplomatsko umijeće i dug popis kontakata da sačuva pozornost i predanost različitih čelnika NATO-a.

„Umijeće i osobnost glavnog tajnika mogu učiniti razliku, posebno u uvjetima kada je Savez u kušnji”, rekao je Lesser. (Hina)

